

Nyitott Műterem

1997 márciusában hoztuk létre a Nyitott Műtermet, a III. számú Gondozási Központ (Nyugdijasház) I. emeleti használaton kívüli büféjében. A műterem eredeti célja egy egyszerű kuriózumteremtés volt: Bárki, idős vagy fiatal akár az utcáról is, bejöhessen és beleszagolhasson egy festőműterem illatába, megismerhesse az itt zajló munkát, találkozhasson egy festőművésszel, hogy számára érthetőbbé váljon a művészet miszticizmusa.

Persze, ez a koncepció nyilvánvalóan nem tartható hosszú távon. Ezért és a felmerülő igény miatt, nemcsak kipróbálni lehetett a festészetet és grafikát, hanem rendszeresen gyakorolni is. Nagyon hamar, hónapok alatt elterjedt a Nyitott Műterem híre és egyre több ember jött rajzolni, festeni délutánonként. Fél év után már kb. harminc ember járt ide több-kevesebb rendszerességgel, és ez a létszám gyakorlatilag az évek alatt állandósult. Persze jó néhányan lemorzsolódtak (elköltöztek, meghaltak, megunták stb.), de jöttek helyettük újabb érdeklődők.

Az ide látogatók kor szerinti megoszlása az idők alatt sokat változott, az első években főleg a fiatalabb korosztály (16-31 éves) látogatta a műtermet és néhány 60-70 éves. Mára ez teljesen átrendeződött. A társaság jó része 50 és 80 év közötti. Ezzel együtt változott a műterem szellemi funkciója is. Elgondolkodtunk azon, hogy mi az oka a korosztályváltásnak, és számunkra világossá vált, hogy az idősök életminősége jelentősen javul, ha ehhez a társasághoz tartozónak érezhetik magukat.

A műterem e vonzereje sok összetevőből jött létre, de talán a legfontosabb, hogy nem csak a művészeti problémákkal foglalkozunk, hanem gyakorlatilag egy állandó beszélgetés-művészetterápia résztvevője mindenki. A témák a személyes életünk eseményei, esetleg a rendszeres művészettörténeti előadások gondolatai, sokszor festészet-grafikai technika, a műterem tagjainak önálló vagy máshol létrejövő csoportos kiállítása, vagy az itteni éves őszi tárlat, de elsősorban a mindennapi életünk. Őszinte, tiszta, érdekmentes barátságok születnek állandóan az ide járók között

A kialakult keddenkénti beszéd-folyam ellenére, melynek 10-15 ember részese, van lehetőség koncentrált, elmélyült munkára más napokon. Az elmélyülés, a színekkel való játék és ismerkedés valami furcsa lelki nyugalmat biztosít az idősök számára, és olyan sikerélményt, ami képes a mindennapi feszültségek oldására, egyfajta állandó lelki és szellemi elfoglaltságra. Nem a művészi minőség, hanem az alkotásból, az új dolgok létrehozásából, teremtéséből születő öröm az, ami megváltoztatja, kiegyensúlyozottabbá, esetleg bölcsébbé is teszi az alkotókat.

Amikor néhány hét, egy-két hónap után szokásává lesz valakinek a festegetés, még ha képeslapokat másol is, a kreativitás tudata rejtett zugaiból előjön, és újabb örömök forrásává válik.

Az ember ősi elemi ösztöne a díszítés. És ha valaki ez ösztön kiélése, kihasználása nélkül élte le élete nagy részét, akkor akár idősebb korában is képes felfedezni magában a csodát. Ezért nem véletlen, hogy a Nyitott Műterembe járók több mint fele úgy jön ide, hogy gyerekkori vágyát próbálja ki, és itt kezd el festeni.

Van néhány szigorúan vett alapvetés a Nyitott Műterem koncepciójában:

1. Önálló munka, ami azt jelenti, hogy aki ide jár, feltérképezi a műtermet, megismeri a körülményeket, és ez után önállóan használja a műtermi anyagokat, eszközöket, tekintettel arra, hogy mások is használják ugyanezt, ezért rendben kell a munka végeztével eltenni.
2. A teljes szabadság. Ez annyit tesz, hogy nincsenek kötelező föladatokat, rajzgyakorlatok, tematikák, hanem mindenki maga választja a témát, a technikát, a modellt stb. Természetesen bármikor segítünk a munka elindításában, de senkire sem kényszerítünk témát vagy technikát.

3. Nincs megfelelési kényszer. Azt jelenti, hogy senkinek a munkáját nem minősítjük negatív jelzőkkel, ugyanis itt nem művészképzés folyik, hanem az önkifejezés megértése, megtanulása szinte ösztönökön keresztül. Zárójelben megjegyzem, hogy néhányan a fiatalabbak közül azért járnak, jártak a műterembe, hogy képzőművészekké válhassanak. Ők rendszeresen igényelték a szigorú szakmai kritikát, és rengeteget fejlődtek. Így bekerültek főiskolára rajz, vagy képzőművészeti egyetem festő szakra. Ez természetesen nem csak a műteremnek köszönhető, de az itt létrehozott munkák is hozzájárultak a sikeres felvételihez. Közülük egy-két diák a mai napig visszajár a műterembe festeni.
4. Mindenki magának alakítja ki a művészi igényességét. Természetesen sokat beszélgetünk az elkészült munkákról, a leképződő filozófiáról, az egyszerűségről vagy bonyolultságról. De semmi esetre sem minősítünk

Néhány gondolat a kiállításainkról:

Minden év október-november környékén létrehozunk a nyugdíjsház I. emeleti folyosóján és klubjában egy közös kiállítást, mely a műteremben és a nyári dűzsi művésztelepen készült munkákból áll össze. Igyekszem úgy válogatni a képeket, hogy mindenkinek legalább 2-3 festményét bemutathassuk megfelelően installálva egy szép környezetben. A kiállítások megnyitását társadalmi eseménnyé tesszük meghívók szétküldésével, a sajtó értesítésével és a kerület prominenseinek invitálásával. Általában a kiállítás az egész társaság önbecsülését növeli, büszkék vagyunk rá.

Az évek tapasztalatai alapján kijelenthetem, hogy e kiállítások művészi színvonala minden évben magasabb minőségű. Ez természetesen a rendszeres munkából adódik.

A nyári tábor egy természet közeli lehetőséget biztosít a társaság számára, mely újabb erős kötődést teremt kis közösségünkhöz. A nagy esti beszélgetések, az együtt főzések vagy az étkezések hangulata szinte egy évre feltölti élményekkel és impressziókkal a résztvevőket. Természetesen a gyönyörű táj, a kicsit spártai környezet és a kiváló borok is hozzájárulnak az élmények fokozásához.

Néhányan a nyári művésztelepi munkáik anyagából tudnak szervezni egy-egy kiállítást, melyek komoly sikerekkel érnek véget. Ez is doppingolja a műterem tagságát. Az önálló kiállítás csak néhányak kiváltsága, de a kollektív kiállításra minden résztvevő büszke, még ha nem is a legjobb munkájával szerepel.

Az előbb azt említettem, hogy nincs művészi minősítés. Nincs. De minden ember felállít magának egy önértékelést, és nekem az a fontos, hogy aki ide kerül, az ne értékelhesse saját magát alul. Ebben próbálok segítségére lenni az idősebbeknek. Az önbecsülésük megtartásában és a munka örömeinek megtalálásában.

A Nyitott Műterem alapvető filozófiája a teljes szabadság. Nem művészeti iskola. Fontosnak tartjuk, hogy az idősebbek, esetleg sérültek, lelki vagy fizikai gondokkal küzdő emberek kreativitásának teret adjunk. Meglepő adat, de a társaság majd felének van valamilyen mentális, egészségi vagy családi, esetleg identitási problémája, vagy pszichés és szociális konfliktusa. Néhányuknál egészen látványosan, de szinte mindenkinél tetten érhető a változás, a Nyitott Műterem harmonizáló hatása.

Néhány személyiséget szeretnék bemutatni:

Juliska 47 éves, aki roma származású, a művészethez kötődése miatt a családon és ismeretségi körén belül státusa alapvetően átalakult a személyes sikerei következtében. Remek, nagy érzelmi töltésű naiv képeivel és verseivel már a Múcsarnoki kiállításon is részt vett, meghívást kapott Münchenbe és Párizsba, és a roma művészek is befogadták maguk közé. Gyakorlatilag a Nyitott Műteremben kezdett el festeni, és itt alakult ki a stílusa.

Hat-hét éve jött közénk Péter, 50 éves, súlyos depresszióval, többszöri öngyilkossági kísérlet után, alkoholizmussal terhelve, de rendszeres pszichiátriai kezeléssel. Bemutatkozásakor préselt virágokból készített egyszerű kompozíciókat hozott. Elkezdett festeni és ez a munka olyan örömmel töltötte el, hogy mindennapi szokásává vált. A művészet közelsége egyfajta eufóriát okozott és olyan kötődést hozott létre a festészettel és a műterem alkotógárdájával, ami 1-2 év alatt eltéphetlenné vált. A festés közbeni élményei képessé tették depressziója teljes legyőzésére. A napi rendszerességgel művelt festészet megteremtette számára az önkifejezés olyan módját, mely biztosította egyénisége stabilitását. Ráadásul nála kialakult egy rendszeres és viszonylag jól magyarázható, világos képi gondolkodás, mely egységes művészi stílust hozott létre. Az állandó foglalkozás a színekkel és formákkal egy új, nem verbális, hanem szimbólumokkal dolgozó nyelv elsajátítása nagyon nehéz feladatot rótt rá. E tanulás mellett a műteremben működő kapcsolatrendszerek folyamatos karban tartása, a mindennapi találkozások, őszinte beszélgetések is fontos feladatot jelentettek számára. A koncentrált festés és tanulás a művészi fejlődés érdekében és az új személyes kapcsolatok egy olyan igényt hoztak létre személyiségében, mely gátolja a deprimáltságot, az ivást vagy a halál utáni vágyat.

Péter mindennapos festése, részvétele a művészettörténeti előadásokon, új szokása, hogy kiállítás megnyitókra jár, odáig alakították gondolkodását, hogy teljesen stabilnak tekinthető. Nincsenek többé depressziós időszakai, mert olyasmivel lett gazdagabb, ami számára állandó belső és külső élményt biztosít.

Ezt a sikert önálló kiállításainak is köszönheti, ugyanis az általa létrehozott munkák igazán tehetségről árulkodnak, és arról az örömről, mely létrehozza az alkotást.

Nevezzük Icának. 71 éves, úgy egy éve jár heti egy-két alkalommal a Nyitott Műterembe festeni. Férjét elvesztette, teljesen egyedül maradt, ezért a magányt enyhítendő, többféle művészeti, festészeti csoporthoz csapódott. Legtöbb helyen szó nélkül befogadták, mint közönséget, de nem, mint alkotót. Az egyik csoportban talált egy aktív tagot, akivel barátnők lettek és együtt jöttek el hozzánk. Ica csendes, nyugodt, kedves teremtés, aki boldog a tudattól, hogy közösségünk azonnal szeretettel fogadta be és lehetőséget kapott a festésre. A művészet aktívabbá teszi és rengeteg örömet jelent a számára. Szorgalmasan és aprólékosan dolgozik egy-egy képén, azután ha megelégedik vele, készsé nyilvánítja. Ha esetleg napok-hetek múltával hibát vél felfedezni a képben, újra előveszi és megpróbálja kijavítani. Ilyenkor a bizonytalanságát kérdésekkel, mások véleményének nagyon figyelmes meghallgatásával biztossággá teszi. Jellemző idézet tőle: „Mikor az almás csendéletet hazavittem és bekereteztem, az éjjeliszekrény fölé raktam a falra. Este az olvasólámpa fényében, ami alulról világította meg, olyan gyönyörű volt, és olyan erős élmény, hogy majdnem elsírtam magam.”

A saját munka eredményének öröme, még ha nem is olyan szép, hogy másoknak is tesszen, magának feltétlen alapélménnyé válhat. Így várja a következő munka hatását.

Péter és Juliska művésszé vált. De a többiek esetében is jellemző egyfajta lelki béke megteremtődése, a mindennapi örömszerzés önmaguknak és környezetüknek.

Úgy gondolom, a művészet mindig képes volt és ma is képes a művészethez közel állók energiáit, gondolkodását, belső élményeit a harmónia, a szépség, a melegség irányába a vezetni és mint egy mágnes, odakötni.

Ghyczy György
Festőművész